

MITOLOGISKĀ TEMATIKA ERNESTA BRASTIŅA UN ARVĪDA BRASTIŅA MĀKSLĀ

Mythological Themes in Artworks of Ernests Brastins and Arvids Brastins

Austra Celmiņa-Keirāne

Latvijas Universitāte, e-pasts: austrace@inbox.lv

Abstract. *The aim of the study is to analyse artwork of Ernests Brastins (1892-1942) and Arvids Brastins (1893-1984) from the point of view of content and iconology, and the formal structure of work, which helps to reveal the author's ideological direction. Using the comparative method, the visual text (artwork) is compared to the verbal (folklore) text, in an attempt to find parallels to the way they reflect Latvian mythological conceptions. An appropriate folksongs and beliefs are chosen for the artwork selected for the analysis, which serve as an explanatory material for the subject.*

The elements included in the work compositions are analyzed in the context of Latvian symbolic representations of natural phenomenon, godheads of pagan religion of pre-Christianity and ethical values.

Keywords: *Arvids Brastins, Ernests Brastins, folklore, Latvian mythology, painting, sculpture.*

Ievads

Pētījuma mērķis ir analizēt Ernesta Brastiņa (1892-1942) un Arvīda Brastiņa (1893-1984) radītos mākslas darbus no saturiskā un ikonoloģiskā viedokļa, pievēršot uzmanību arī darbu formālajai uzbūvei, kas palīdz atklāt autora idejisko ievirzi. Izmantojot salīdzinošo metodi, tiek salīdzināts vizuāls teksts (mākslas darbs) ar verbālu (folkloras) tekstu, mēģinot atrast paralēles tam, kā tajos tiek atspoguļoti latviešu mitoloģiskie priekšstati.

Ernests Brastiņš mācījies Štiglica tehniskās zīmēšanas skolā Sanktpēterburgā (1911-1916), pazīstams kā latviešu etnogrāfijas, ornamentikas un Latvijas pilskalnu pētnieks, arheoloģisko ekspedīciju vadītājs, teorētiķis, publicists mākslas un kultūras jomā un dievturības kustības dibinātājs Latvijā. Epizodiski viņš ir pievērsies mitoloģiskā žanra glezniecībai, meklējot mākslā garīgumu un dziļi latvisku pasaules uzskatu un saturiskajā interpretācijā atklājot iespaidus no latviešu teikām, ticējumiem un tautasdziesmām. Iesākumā aizrāvēs ar formu stilizēšanu un primitīvismu, vēlāk pārgājis uz brīvāku improvizāciju, savu stilu nodēvējot par "fortūnismu" – tādu, kas atkarīgs no nejaušībām un laimīga gadījuma (Veselis, 1974: 1150).

Arvīds Brastiņš, Ernesta brālis, arī studējis Štiglica skolā (1913), vēlāk (1932) beidzis Latvijas Mākslas akadēmijas Tēlniecības nodaļu. Strādājis par zīmēšanas skolotāju, darbojies rakstniecībā, skatuves mākslā kā režisors un dekorators un lielāko daļu mūža veltījis latvju daņu pētniecībai. Viņa tēlniecībā atrodam daudz folkloras tēlu – Misiņbārdi, Naudas pūķi, Veļu māti, Vēja māti, Saules meitas u.c. Pēc II Pasaules kara mākslinieks dzīvojis un strādājis trimdā, turpinot iesākto mitoloģijas tēmu.

Mitoloģiski motīvi Ernesta Brastiņa glezniecībā

Par Ernesta Brastiņa darbošanos Latvijas seno pilskalnu izpētes laukā, latviešu etnogrāfisko ornamentu vākšanā un skaidrošanā, dievturības dibināšanā un popularizēšanā, arī par viņa teorētiskajiem apcerējumiem rakstīts samērā daudz (1993. gadā tiek izdota viņa rakstu izlase "Tautai, Dievam, Tēvzemei" (Brastiņš, 1993)). Viņa veikumam tēlotājā mākslā pievērsušies tikai nedaudzi mākslas zinātnieki un pētnieki (Siliņš, 1988: 353-354; Leitis, 1999; Erdmane-Hermane, 2003; 2004). Šī raksta mērķis ir vairāk pakavēties pie E. Brastiņa gleznu saturiskā iztīrījuma, mazāku uzmanību veltot viņa darba mākslinieciskajām un formālajām kvalitātēm, kas bieži vien kritiķu vidū tikušas atzītas par nepilnīgām (Siliņš, 1988: 353-354; Leitis, 1999: 181-196). Saistot E. Brastiņa glezniecību ar viņa centieniem latviskās

relīģijas atjaunošanā un dievturības kustības dibināšanā, sižetiskie risinājumi un simbolu lietojums viņa darbos iegūst papildu nozīmi. Lai gan E. Brastiņam nav sveši glezniecības formas meklējumi, galvenokārt viņu interesē iespēja caur mākslas darbu paust kādu ļoti konkrētu ideju vai uzskatus. "Māksliniekam nav galvenais, ka viņš prot zīmēt. (..) Svarīgākais, visu noteicošais, ir garīgā puse. Kamēr latvietim nav savas latviskās domas, kamēr viņš nezina, ko otram no pilnas sirds sacīt, nozīmīgs mākslinieks no viņa nevar iznākt" (Strazdiņš, 1940: 316). Lai izceltu latviešu folklorā (īpaši tautasdziesmās) rodāmās vērtības, E. Brastiņš glezno ilustratīvi stāstošus darbus, ar vienkāršas stilizācijas un dekoratīva plaknes gleznojuma palīdzību it kā pastiprinot latviskās dzīves izjūtas atspoguļojumu. Tomēr ne vienmēr viņa darbi tā tiek uztverti – mākslas vēsturnieks Visvaldis Peņģerots raksta: "Latvisko gara pasauli savās nedaudzajās gleznās cenšas attēlot arī lielstraupietis Ernests Brastiņš (..), gleznodams temperas tehnikā gan "Bārenes radus" (1927, Pils. māksl. muz.), gan "Dieva dārzu" un "Laimas pirti" (1929), gan "Treju laimu avotu" (1930). Bet šajos darbos mākslinieku stipri ietekmējusi ir senās Ēģiptes, ir senās Persijas glezniecība" (Purvītis, Peņģerots, 1934: 469), tātad E. Brastiņa glezniecības stilistika tiek saistīta ar svešu un latviskumam tālu stāvošu paraugu atdarināšanu.

E. Brastiņa gleznā "Bārenes radi" (1927) diagonālā kompozīcijā redzami trīs koki (vītols, kļava, ozols) ar jaunas meitenes, dažādu zvēru un putnu (zaķis, briedis, mežacūka, baložu pāris) figūrām darba priekšplānā (skat. 1. att.).

Meklējot koku simbolisko nozīmi, redzam, ka vītols latviešu tautasdziesmās bieži minēts kā nabadzības simbols, jo tas ir izplatīts, aug katrā sētā un, pinot no tā zariem vainagu, meita gan kaunina savus brāļus, kas nav gādājuši viņai greznāku vainagu (LD 3559, 3557, 5882-1, 3575), gan izrāda lepnumu par to, ka mazāka rocība viņai nav liegusi tikt pie laba precinieka, gan pauž nicinājumu (LD 12909, 10563, 21537). Vītols kā pagalma koks ir arī jaunas meitas aizbildnis un cieši saistīts ar viņas likteni – iziešanu tautās (LD 17698, 17700-5). Vītola vainadziņš tautasdziesmās parādās kā bārenes vienkāršības un pieticības zīme:

„Es uzaugu sērdienīte
Ar vītola vainadziņu.
Kā uzaugu, tā iesēdu
Bajāriņa kamanās.
Brauc bajārs šķindēdams,
Blakām sēd sērdienīte,
Blakām sēd sērdienīte
Ar vītola vainadziņu.” (LD 4532-1)

Arī viņas bēdu simbols:

„Putniņam galva sāp,
Vītolā dziedādot;
Sērdienei acis sāp,
Pēc māmiņas raudādot.” (LD 4184)

Šajā aspektā vītols interpretējams arī E. Brastiņa darbā. Savukārt kļava un ozols saistāmi ar tautasdziesmu variantiem par kokiem kā bāra bērnu vienīgajiem radiem:

„Es nabaga sērdienītis,
Man nevaids bāleliņu;
Oši, kļavi, ozoliņi,
Tie ir mani bāleliņi.” (LD 4104-2)

1. attēls. Ernests Brastiņš „Bārenes radi”, 1927. (Siliņš, 1988: 354)

Oši, kļavas (tautasdziesmās – vīriešu dzimtē) un ozoli bieži tiek minēti kopā (LD 28216, 12695) un saukti arī par puišu kokiem (LD 32368). Dažos variantos bērzs var ieņemt oša (LD 2825, 32331) jeb kļavas (LD 2823, 4104-3) vietu, kamēr vītols mainās ar ozolu (LD 2827)" (Šmits, 1928: 12). Nelielais kociņš ar aplauztiem zariem E. Brastiņa gleznas priekšplānā, iespējams, ir atsauce uz vēl kādu tautasdziesmās sastopamu tēmu – sērdienītei Dieva dēli uztic ganīt kumeļus Dieva dārzā vai aplokā un piesaka nenolauzt nevienu zelta zaru, bet "Es nolauzu trīs zariņus, / Notecēju lejiņā, / Meklē mani mīļ' Dieviņš / Ar saviem sulaiņiem" (LD 4978-5). E. Brastiņš tautasdziesmās ietverto koku simboliku izmantojis arī citos darbos – "Treju laimu avots" (1930), "Es karā aiziedams" (1934), "Ozols un meita" (ap 1934).

Meža dzīvnieki un putni bāreņu dziesmās dažkārt minēti kā palīgi – briedis vai lācis ved bārenes pūru (LD 4872-7, 4872-5), bet balodītis skrien meklēt pazudušo brāli (LD 4089). E. Brastiņš dzīvnieku tēlus rāda fragmentāri, veidojot nosacītu un dekoratīvu daudzplānu kompozīciju, kurā reāli tie nevar ievietoties. Tādējādi attēlojums rada naiva uzskaitījuma iespaidu.

Bārenes tēls veidots kā balta laukuma akcents kvadrātveida gleznas formāta ģeometriskajā centrā, tā uzsverot visu darba elementu rotāciju ap to. Baltā krāsa nav izvēlēta nejauši, tās pamatojums atrodams veselā virknē tautasdziesmu (LD 4200, 4155, 4603). Sērdienītes "baltums" dziesmās tiek salīdzināts ar gaigalas (LD 4672), ziedošas griķu druvas (LD 4508-0), ievas (LD 4495-3, 4508-3) vai ābeles (LD 4503, 4508-2) baltumu. E. Brastiņš bārenes tērpu nav veidojis kā tautastērpa stilizāciju, tā izvairoties no jebkāda vēsturiska laika ierāmējuma. Vienkāršajai baltajai kleitai folklorā rodams divējādas paralēles – pirmkārt, sērdienīte bieži vien šuj un valkā parastu, nerotātu tērpu (LD 4620, 4625, 4539-2, 4644), bet, otrkārt, "baltums" šajā gadījumā saistāms ar ētisko aspektu – kā skaistums, kas meitai piemīt viņas labo īpašību dēļ:

„Balta gāja sērdienīte,
Kas to baltu balsināja?
Pašas rokas, pašas kājas,
Pašas gudris padomiņis.” (LD 4500)

Balta krāsa latviešu mitoloģijā saistīta gan ar gaismu, debesu dievībām, uguni, gan ar iniciācijas rituāliem (dzimšanu – miršanu – atdzimšanu); folklorā tā ir tikumības un šķīstības zīme (Kursīte, 1996: 49-55).

Bārene E. Brastiņa darbā, kā tas tautasdziesmās nereti norādīts (LD 4567, 4568, 4569, 4605), iet basām kājām.

Gleznā "Jumja klaips" (1932) E. Brastiņš risinājis senu gadskārtu ieražu tēmu:

„Jumītim klaipu cepu
Triju rītu malumiņu;
Ne deviņi nevarēja
Jumja klaipu kustināt.” (LD 28528)

"Latviešu Jumis ir Dieva dotās ražas un auglības daudzīnājums, par kura redzamo zīmi min divas vārpas viena stiebra galā. Jumis savā pirmatnējā nozīmē ietver dzīvības saglabāšanas, turpināšanas un vairošanās principu" (Slavtere, 1985: 47). A. Brastiņš raksta, ka Jumja klaipa mielasts noticis 23. septembrī – rudens saulgriežu laikā (Brastiņš, 1979: 1703), kad no lauka mājās bijusi savesta pēdējā labība. Apjumībām cepto klaipu sagrieza un izdalīja visai saimei, tā simboliski katram nododot daļu no jaunās ražas svētības un bagātības. E. Brastiņš, papildus izsmeltošajam gleznas nosaukumam, uz maizes klaipa attēlojis Jumja zīmi (skat. 2. att.). Sievietes tērpa interpretācijā izmantota līdzīga pieeja kā "Bārenes rados" – vienkārša balta kleita (skat. baltās krāsas simbolikas skaidrojumu iepriekš), kas šoreiz papildināta ar zilu priekšautu.

2. attēls. Ernests Brastiņš „Jumja klaips”, 1932. (Siliņš, 1988: 353)

Drīz pēc Apjumībām latviešiem sākās veļu laiks (dievaines), kad saskaņā ar seniem ticējumiem zemnieki pielabinājās un mieloja mirušo garus, un vienu no šī rituāla aspektiem savā darbā "Veļu aiziešana" (20. gs. 30. gadi) risinājis E. Brastiņš (skat. 3. att.). "Nevien mākslinieki, bet arī daudzi senatnes pazinēji nezina vairs seno dievainu pēdējo izdarību – pārcirst uz sliekšņa skalus, lai līdz ar to uz vienu gadu pārcirstu veļu ceļu uz dzīvajā pasauli. Tikai reizi gadā senais latvietis aicināja uz mielastu savus senčus, un tas notika kādā tumšā oktobra jeb veļu mēneša vakarā. Šajā vakarā tas gribēja būt kopā ar saviem mīļiem aizgājējiem un no tiem iegūt svētību un nosvērtību turpmākā dzīvē. Pabijis brīdi kopā ar tiem, tas atkal atgriezās savā ikdienā un par zīmi tam – pārcirta uz sava nama vai rijas sliekšņa skalu sauju. Šī saule un viņa saule atšķīrās, lai nākošā gadā atkal par jaunu sastaptos" (Bīne, 1940: 128). Veļu tēli E. Brastiņa gleznā ir bāli, statiski stāvi uz rudens vakara tumšā fona, un, lai pastiprinātu neierasto noskaņu, mākslinieks darbu komponējis ar ļoti zemu skatupunktu – vērotāja skatiens slīd tikai nedaudz pāri nama sliekšnim. Arī E. Brastiņa glezna "Dvēseļu Daugava" (20. gs. 30. gadi) saistīta ar veļu tēmu. "Daudziem būs palikusi atmiņā arī "Dvēseļu Daugava". Zili melni tēloti Daugavas viļņi, un tumšā nakts debess vien jau skatītājam rādīja baigu sajūtu. Bet lai vēl labāk atcerētos visus tos baigos notikumus, kas ap Daugavu norisuši vairāk kā divi tūkstoši gadu posmā, Brastiņš šai gleznā ielicis arī veļu tēlus. Šo darbu raugoties nāk atmiņā teikas par Lāčplēša cīņām ar melno bruņinieku, cīņas pie Daugavmalas pilskalniem; arī tās cīņas, ko vēl pāris desmit gadus atpakaļ izcīnīja mūsu karavīri" (Strazdiņš, 1938: 211).

3. attēls. Ernests Brastiņš „Veļu aiziešana”, 20. gs. 30. gadi. (Bīne, 1940: 127)

Arvīda Brastiņa tēlniecība

"Kā mūsu senatnes un mitoloģijas tulks, Arvīds Brastiņš (..) uzmanīgi vēries latviešu dievestības pasaulē. (..) Tur Veļu māte, Saules meitas, jodi, pūķi... No mitoloģiskiem tēliem Arvīds Brastiņš kā pirmo veidojis Jodu. Vairākos variantos veidotas Saules meitas. Lielāka

apmēra Saules meitu kompozīciju viņš iesācis pašā pēdējā laikā. Tad viens no lielākiem granīta kalumiem ir "Velāniete" (J. Saukuma kapa piemineklim). Še izmantotas vecu (18. gs.) kapu zīmju formas, kur pamatā nav vis kristīgais krusts, šī senā sodīšanas zīme, bet gan mājas jumtgalā attēls. Tas likts kā daļa – atmiņai – no tās vietas, kur viņsaules ceļu gājējs dzīvojis šās saules mūžā. Velānietes dabai, kas nav traģiski skumja, bet visu saprotoša, tuva otra mazāka kapu zīme – "Veļu māte". (..) No tēlnieka citiem darbiem minēsim: "Naudas māti", "Vējaini". Lielu vērību viņš piegriezis "naudas pūķiem". Jau veidoti divi lieli un ap 50 mazāki pūķi, gan kokā, gan citā materiālā" (Strazdiņš, 1939: 201-202). Pūķis, kas nes (velk) savam saimniekam dažāda veida bagātību (naudu, labību, pienu govīm u.c.), sastopams gan latviešu tautasdziesmās (LD 8103, 31591, 34074), gan pasakās, gan ticējumos (LTT 25127, 25129, 25137, 25140, 25147). A. Brastiņš naudas pūķus pēc formas veidojis ļoti dažādus, bieži vien pakļaujoties izvēlētam materiāla (galvenokārt – koka) diktētajiem noteikumiem (Grīna, 1983: 2016), un viņa pūķi, līdzīgi ticējumos (LTT 25128, 25152) un pasakās minētajiem, var pieņemt jebkuru veidolu. Par A. Brastiņa analītisko pieeju folkloras izpētes darbam liecina viņa raksts "Pūķis latviešu folklorā" (Brastiņš, 1970).

Secinājumi

Pētot E. Brastiņa un A. Brastiņa daiļradi no saturiskā, ikonoloģiskā un darbu uzbūves viedokļa, varam secināt, ka abi autori pievērsušies mitoloģiskajam žanram un devuši ieguldījumu latviska pasaules uzskata popularizēšanā. Gan E. Brastiņa glezniecības, gan A. Brastiņa tēlniecības darbu saturs bāzējas latviešu mitoloģijā, kā avotu bieži izmantojot tautasdziesmas, teikas un ticējumus. Abi autori, saistīti ar latviskās reliģijas atjaunošanu, savos darbos centās ielikt konkrētas idejas, kas atgādinātu gan par tautas vēsturiskām cīņām, gan vizualizētu mitoloģiskos tēlus. Tā kā galvenais darbu veidošanas princips ir saturs, tad bieži tiek norādīts uz to vājo māksliniecisko kvalitāti.

Uzskatāms, ka mākslā noteicošā ir garīgā puse, E. Brastiņš glezno ilustratīvi stāstošus darbus, ar vienkāršu stilizāciju, kas ietver gan krāsu, koku un dzīvnieku simbolus, kas rodami folklorā, gan etnogrāfiskas zīmes.

A. Brastiņa tēlniecības darbi izpildīti dažādā stilistikā un materiālos un, tāpat kā E. Brastiņa gleznojumi, izceļ latviešu folklorā rodāmās vērtības.

Summary

Ernests Brastins studied at the Stieglitz technical drawing school in St. Petersburg (1911-1916), known as the researcher of Latvian ethnography, ornamentation, and Latvian castle mounds, the head of an archaeological expedition, theorist, publisher in the field of art and culture, and founder of the movement of *Dievturība* (Neopagan religious movement) in Latvia. Occasionally, he turned to the painting of mythological genre, searching for spirituality and deep Latvian worldview in the art and revealing in the content interpretation the impressions from Latvian tales, beliefs and folksongs. If about the activity of Ernests Brastins in the research of Latvian ancient castle mounds, Latvian ethnographic ornament collection and interpretation, foundation of *Dievturība* and its promotion have been written quite a lot, then only a few art historians and researchers have focused on his achievements in fine arts. At the beginning of his artistic activity, he got carried away by form styling and primitivism; he later transferred to a freer improvisation, calling his style "fortunism" – one that depends on the coincidences. Linking painting of E. Brastins with his efforts in restoring Latvian religion and the foundation of the movement *Dievturība*, subject solutions and the use of symbols in his works acquired additional significance. Although, E. Brastins is no stranger to the quest for the shape of painting, he is mainly interested in the possibility to express some very specific ideas or point of view through the artwork. In order to emphasize values found in the Latvian folklore (especially in folksongs), E. Brastins paints illustrative narrative works, with the assistance of a simple stylization and decorative plane painting, as though strengthening the reflection of Latvian life feel.

The significance of tree symbol (willow, maple, oak) use, as well as, the representation of wild animals and birds and its connection to folksongs have been discussed in the painting of E. Brastins "Orphan's Family" (1927). Maple and oak are related to folksong versions of trees as the only relatives to orphans, but willow in the Latvian folksongs is being mentioned as the symbol of poverty, because it is common, grows in every yard, and

by making wreaths from its branches, girls are shaming their brothers, who have not provided them with a more gorgeous wreath, and expresses contempt. Willow as a yard tree is also the guardian of a young girl and is closely linked to her fate – marriage. Willow wreath in folksongs appears as the sign of orphans' simplicity and modesty. E. Brastins has not created orphans' white gown as folk costume stylization, thus avoiding any historical period framing. Analyzed meaning of the white colour – in folklore it is the sign of virtue and chastity – “white” is linked to the ethical aspect (beauty that young woman has, because of her good qualities). The white colour in Latvian mythology is associated with light, heavenly godheads, fire, and initiation rituals (birth – death - rebirth).

Ancient annual custom portrayed in the painting “The Loaf of *Jumis*” (1932), in addition to the exhaustive name of the painting on a loaf of a bread highlighting sign of *Jumis* (ancient Latvian deity of fertility), which in its original meaning includes the principles of life conservation, continuation and reproduction.

Dievturība's ritual is featured in the work “Departure of Souls of the Dead” (the 20th century, thirties) – cut a handful of splinters on the threshold of own house or threshing barn, to separate the living world from the dead world. In the painting the outgoing characters of *Velis* (Soul of the dead) are pale, static looms on the dark background of an autumn evening. The artist has composed the work at a very low viewpoint, emphasizing the unusual atmosphere.

Arvids Brastins, Ernest's brother, also studied at the Stieglitz school (1913), later (1932) graduated from the Art Academy of Latvia, Department of Sculpture, worked as an art teacher, did literary work, worked in performing arts as a director and decorator, and most of his life he dedicated to the research of Latvian folksongs (*Dainas*). Many Latvian folklore characters, which are reproduced in different styles and materials, can be found in his sculptures.

Researching the creative work of brothers Ernests and Arvids Brastins from the point of view of content, iconology and work structure, it can be concluded that both authors have focused on the mythological genre and have contributed to popularization of Latvian worldview. The content of both E. Brastins painting and A. Brastins sculpture works are based on mythology, as a source frequently using folksongs and tales. Both authors, associated to the foundation of the movement of *Dievturība*, in their works tried to put particular idea, which would remind of country's historic events, and visualize the mythological characters. As the main principle of creating a work is content then finger often is pointed to the weakness of its artistic quality.

Literatūra un avoti

1. Bīne, J. (1940). Mitoloģiskie temati mūsu mākslā. *Sējējs* (2), 126-128.
2. Brastiņš, A. (1970). Pūķis latviešu folklorā. *Labietis* (39), 776-792.
3. Brastiņš, A. (1979). Kas ir *Jumis* un *Jūmala*. *Labietis* (58), 1702-1705.
4. Brastiņš, E. (1993). *Tautai, Dievam, Tēvzemei*. Rīga: Zvaigzne.
5. Erdmane-Hermāne, A. (2003). Ernests Brastiņš un tēlotāja māksla. *Labietis* (106), 3978-3986.
6. Erdmane-Hermāne, A. (2004). Ernests Brastiņš un tēlotāja māksla. *Labietis* (107), 4017-4026.
7. Grīna, M. (1983). Arvīda Brastiņa naudas pūķi. *Labietis* (65), 2016-2019.
8. Kursīte, J. (1996). *Latviešu folklorā mītu spoguļi*. Rīga: Zinātne.
9. [LD] (1894-1915). *Latvju dainas*. I–VI sēj. K. Barona un H. Visendorfa sakārtojumā. Jelgava, Sanktpēterburga: Draviņ-Dravnieka spiestuve, Ķeizariņskās Zinību Akadēmijas spiestuve.
10. Leitis, A. (1999). "Mākslinieks, pētnieks, virspriesteris un īsts fauns vienā reizē". No: *Ko, tēvzeme, varu tev dot...* (atb. G. Medne), (180.-199. lpp.). Valmiera: Valmieras Novadpētniecības muzejs.
11. [LTT] (1940-1941). *Latviešu tautas ticējumi*. I–IV sēj. P. Šmita sakārtojumā. Rīga: Latviešu Folkloras Krātuve.
12. Purvītis, V. (red.), Peņģerots, V. (red.) (1934). *Mākslas vēsture*. II sēj. Rīga: Grāmatu Draugs.
13. Siliņš, J. (1988). *Latvijas māksla 1915-1940*. I sēj. Stokholma: Daugava.
14. Slavtere, V. (1985). Dedzi, dedzi, uguntiņa! *Ritums* (399), 47-48.
15. Strazdiņš, J. (1938). Ernesta Brastiņa darbs mākslā. *Labietis* (4), 208-211.
16. Strazdiņš, J. (1939). Tēlnieks Arvīds Brastiņš. *Labietis* (3), 200-205.
17. Strazdiņš, J. (1940). Neatkarīgo mākslinieku 35. izstāde. *Sējējs* (3), 316-317.
18. Šmits, P. (1928). Koku loma mītos. No: *Latvju tautas dainas*. I sēj. (11.-16. lpp.). R. Klaustiņa sakārtojumā. Rīga: Literatūra.
19. Veselis, J. (1974). Ernests Brastiņš. Atmiņas. *Labietis* (47), 1147-1151.